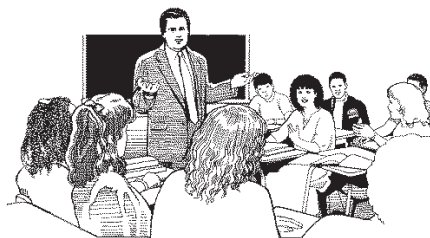

ИДЕОЛОГИЯ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС

С.А. ГАЛАЎКО

ВАКАЛЬНЫ АНСАМБЛЬ БДЭУ “ЧЫРВОНЫ ГВАЗДЗІК”: ТВОРЧАЯ І ЖЫЦЦЁВАЯ ПАЗІЦЫЯ

Пра калектыў гэты ўжо не аднойчы пісалі. Вось загалоўкі некаторых артыкулаў: “Артысты з народа”, “Спявае і рэктар і дацэнт”, «Позывные “Красной гвоздики”», “В ансамбле только преподаватели”, “Достоин звания Народный”, «Суквецце талентаў “Чырвонага гваздзіка”» і многа, многа другіх. А ў 1987 г. кінастудыя “Беларусьфільм” выпусціла дакументальную стужку “Красная гвоздика”, якая не аднойчы дэманстравалася ў кінатэатрах былога Саветаў Саюза, а таксама па тэлебачанню СССР і Беларусі.

Вакальны ансамбль “Чырвоны гваздзік” быў створаны ў 1973/74 навучальным годзе. Тады на адным з факультэтаў Беларускага дзяржаўнага інстытута народнай гаспадаркі ўзнікла неардынарная ідэя: стварыць хор, і каб яго ўдзельнікі, як прапанаваў на той час загадчык кафедры замежных моў С.А. Галаўко, былі толькі выкладчыкі і толькі мужчыны.

Кіраўніком гэтага калектыва і стаў С.А. Галаўко, які скончыў у свой час Мінскае музычнае вучылішча імя М.І. Глінкі, доўга працаваў у Беларускім дзяржаўным народным хоры, а потым у хоры Беларускага радыё і тэлебачання.

У хуткім часе пачаліся рэпетыцыі, складанне рэпертуару, запрашэнне для удзелу ўсіх жадаючых паспяваць.

“Чырвоны гваздзік” — унікальны ансамбль энтузіястаў спеваў — існуе ўжо больш за тры дзесяцігоддзі, яму даводзіцца дэманстравіць сваё майстэрства не толькі ў роднай вуню, але і на прадпрыемствах, ў калгасах, розных іншых установах і нават краінах. Многа разоў перадаваліся яго выступленні па Беларускаму радыё для суайчыннікаў, якія пражываюць за мяжой.

Першае выступленне ансамбля адбылося ў час агляду-конкурсу мастацкай самадзейнайсці факультэтаў Інстытута народнай гаспадаркі ў красавіку 1974 г. Сем выкладчыкаў (С.А. Галаўко, Б.І. Любчэўскі, В.В. Саломка, В.І. Соусь, М.В. Рабаконь, В.С. Танковіч, М.К. Яловіч) выступілі з дзвюма песнямі “Чырвоны гваздзік” А. Астроўскага на словы Л. Ашаніна і беларускай народнай песняй “Ці ўсе лугі пакошаны”. Пospех быў вялікі. Вось чаму і вырашылі працягваць рэпетыцыі, павялічыць колькасць удзельнікаў і часцей з’яўляцца на падмоствах сцэны перад студэнцкай і не студэнцкай аўдыторыяй.

Калектыў паступова папаўняўся новымі таленавітымі выкладчыкамі, закаханымі ў спеваы. Да нас прыйшлі яшчэ нікому невядомыя спевакі: прафесары, дацэнты розных кафедраў, дэканы, іх намеснікі, загадчыкі кафедрамі, кіраўні-

Сяргей Аляксандравіч ГАЛАЎКО, кандыдат педагагічных навук, прафесар кафедры раманскіх моў Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь.

кі розных службовых падраздзяленняў. Шэраг удзельнікаў ужо не працуюць у нашым універсітэце, але на рэпетыцыі і канцэрты прыходзяць. Канцэртмайстарам нашага ансамбля доўгі час заставаўся Эміль Вікенцевіч Наско, член Саюза кампазітараў Беларусі.

Хто яны, гэтыя артысты з народа? Што іх цягне да спеваў, менавіта, для ўдзелу ў ансамблі? У свой час, каб даведацца пра гэта, нават анкету склалі, прапанавалі адказаць на пытанні: 1. Што прывяло цябе ў ансамбль “Чырвоны гваздзік”? 2. Якія пачуцці адчуваеш, будучы яго ўдзельнікам? 3. Якія нязручнасці і перашкоды ён стварае табе? 4. Якім ты бачыш “Чырвоны гваздзік” у будучым? 5. Якое выступленне ў складзе ансамбля з’явілася для цябе найбольш памятным (што спадабалася, што занепакоіла, агарчыла — паездка, знаёмства)? 6. Ты выходзіш на сцэну — аб чым думаеш, настройваючыся на песню, канцэрт? 7. Ці было (бывае) жаданне даць асабісты (сольны) канцэрт сярод знаёмых, таварышаў? І што хочацца выканаць (выконвалася)? 8. Назва “Чырвоны гваздзік”... Мабыць, у сувязі з сённяшнім днём ёсць неабходнасць яе змены? 9. Што трэба змяніць ансамблю: рэпертуар, адзенне, рэгіёны выступлення, запрашэнне да яго работы новых удзельнікаў, у тым ліку салістаў-прафесіяналаў і г.д. 10. Аб чым яшчэ не спыталі адносна твайго ўдзелу ў нашым ансамблі?

Адказы былі цікавыя і змястоўныя. Яны сведчылі аб тым, наколькі вялікае месца ў жыцці ўдзельнікаў ансамбля займае музыка, спевы, асабіста творчая атмасфера калектыву. Вось некаторыя з іх.

На першае пытанне амаль не ўсе далі аднолькавы адказ: “Жаданне спяваць, любоў да песні, традыцыя спеваў са школьных, студэнцкіх гадоў”. Альбо: “Спяваць любіў з дзяцінства”, “У сям’і спявалі ўсе”, “Калі ўбачыў, што ў інстытуце ёсць спяваючы калектыў, захацелася быць з ім разам”, “У ансамблі сабраліся цікавыя людзі”. Ёсць і больш філасофскі адказ на першае пытанне, яго выказаў саліст ансамбля, лаўрэат конкурсаў, прафесар Сцяпан Васкоўскі: “Жаданне звярнуцца да вытокаў чалавека — не толькі працаваць, але і радавацца (у даным выпадку) праз песню”.

На другое пытанне адказы былі наступныя: “Здаецца, дзесятак гадоў звалілася з плячэй, адчуваеш, што ты здольны даць людзям нешта яшчэ акрамя сваіх прафесійных ведаў, адчуваеш асалоду датыкання да свету прыгажосці, патрэбу да выхавання моладзі і, тым самым, хочаш паказаць студэнтам, што выкладчыкі не нейкае там “сухар’ё”, а жывуць поўным разнастайным жыццём і сваім прыкладам заклікаюць моладзь да гэтага”.

Цікавыя адказы на чацвёртае пытанне звязліся да таго, што перспектывы калектыву невялікія, таму што моладзі ў яго складзе амаль зусім няма, а ўдзельнікі старэйшага ўзросту ў рэшце рэшт пакінуць ансамбль.

Я, як кіраўнік, згодзен з такім разуменнем становішча. Але ж дзе знайсці месца для малодшага, калі ніхто са старэйшых не збіраўся пакінуць калектыў.

На жаль, на сённяшні дзень некалькі нашых ветэранаў назаўсёды адышлі ад нас і, вядома, калектыў трэба абнаўляць, папаўняць новымі энтузіястамі.

Дацэнт В.І. Соусь пры адказе на шостае пытанне коратка і ясна выказаў думку многіх рэспандэнтаў: “Добра праспяваць і прынесці радасць людзям”.

Вельмі яскрава і сардэчна адказаў на пятае пытанне тагачасны загадчык кафедры, саліст ансамбля Г.З. Захараў: “Самым запамінаючымся было выступленне ў Бярэзінскім раённым доме культуры, калі добра вядомыя словы з песні кампазітара Салаўёва-Сядога “Нічога не сказала” пры запеве зусім выляцелі з галавы, прыйшлося нешта прабарматаць, прыдумаць. Пасля канцэрта не ведаў, куды схавацца, і не хацелася сустракацца ні з кім, нават з калегамі”. Вось дзе, як кажучы, чалавек аддае ўсяго сябе справе, якую любіць, адносіцца да яе з павагай, з душою, сур’ёзна.

Павінен заўважыць, што ў адказах на пытанні вырысоўваліся такія адносіны да справы не толькі Георгія Захаравіча, але і астатніх удзельнікаў калектыву. Пацвярджае таму — яго існаванне на працягу многіх гадоў.

Мноства сустрэч з аўдыторыяй розных узроўняў прынесла ансамблю прызнанне, даволі станоўчы грамадскі статус. Усялякі раз, калі вядучы канцэрта аб’яўляе: «Зараз выступае народны мужчынскі вакальны ансамбль прафесараў і дацэнтаў

Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта “Чырвоны гваздзік» — сэрца ў кожнага, безумоўна, пачынае стукаць па-юнацку. Зачараваная зала быццам і не дышае, а песня льецца і льецца на даволі высокім прафесійным узроўні, творчым уздыме. Не дарэмна калектыў гэты носіць ганаровае званне “Народны”, узнагароджан многімі граматамі і дыпламамі, ў тым ліку ганаровай граматай за ўдзел і высокае выканаўчае майстэрства ва Усесаюзным тэлевізійным конкурсе “Таварыш песня”, заключны канцэрт якога мільёны тэлегледачоў бачылі напярэдадні юбілею Перамогі Савецкай краіны ў Вялікай Айчыннай вайне. У той дзень “Чырвоны гваздзік” выконваў “Лясную песню” У. Алоўнікава на словы А. Русака.

Як вядома, калектыў наш не маладзенькі. Менавіта пагэтану ў апошні час нашы выступленні сталі больш рэдкімі ў нашай установе. А можа і цікавасць да нас знікла. Але ж гэта не адпавядае рэчаіснасці. Калі мы прымаем удзел у канцэртах, мы ўпэўніваемся ў тым, што нашы спевы глядачам падабаюцца. Яны ўспрымаюцца з задавальненнем і суправаджаюцца громам апладысmentaў.

Не адразу ўсё атрымоўвалася. Спатрэбілася шмат гадоў, многа працы, пакуль нас заўважылі. Нашы бясконцыя рэпетыцыі давалі ўсё больш і больш станоўчы вынік. І не заўважыць нас было ўжо нельга, бо выступленні ўсюды карысталіся вялікім поспехам. І вось — узнагарода афіцыйная. Яе мы атрымалі ў 1978 г., калі занялі першае месца на абласным аглядзе калектываў мастацкай самадзейнасці выкладчыкаў і супрацоўнікаў вну. Гэта падштурхнула нас узясца за больш складаны рэпертуар. Прышлося вырашаць і свой мастацкі напрамак. Выкананне песен становіцца ўсё больш складаным, многалосным, акадэмічным з суправаджэннем фартэпьяна і баяна, а таксама а капэльна.

Нас сталі заўважаць і прафесіяналы. Пачалі запрашаць для ўдзелу ва ўрадавых мерапрыемствах, канцэртах, розных конкурсах, фестывалях і г.д. А ў 1980 г. калектыву прысвоілі ганаровае званне “Народны”. У той вечар знакаміты беларускі фалькларыст, народны артыст СССР, лаўрэат дзяржаўных прэмій, стваральнік і мастацкі кіраўнік Беларускага дзяржаўнага народнага хору Генадзь Іванавіч Цітовіч, якога мы лічым сваім “хросным бацькам”, гаварыў: “Чырвоны гваздзік” я слухаў не адзін раз і адразу адзначу, бачна вялікая работа. Нараджэнне такога ансамбля, у якім спяваюць людзі з многімі навуковымі тытуламі, бясконца занятыя на сваёй рабоце, з’ява далёка не ардынарная. І пры тым, як хораша спяваюць. Падобнага ансамблю, мусіць, не знойдзеш ва ўсёй нашай краіне, не кажучы ўжо пра нашу рэспубліку. Я лічу, што ансамбль заслужоўвае звання “Народны”. У красавіку 2005 г. мы пацвердзілі ганаровае званне “Народны” ўжо ў сёмы раз.

Доўгі час лічылася, што наш калектыў — з’ява надзвычайная, бо ён, мусіць, адзіны ў вну і па сёняшні дзень. Як мне вядома, гэта не зусім так. У некаторых з устаноў даўно існуюць высокага майстэрства змешаны харавыя калектывы, у складзе якіх і мужчыны, і жанчыны. Ёсць жаночыя хоры і вакальныя ансамблі, а мужчынскіх ансамбляў — не густа.

Большасць выкладчыкаў нашага вакальнага ансамблю чытае курс спецыяльных дысцыплін. І, безумоўна, калі яны ўваходзяць у студэнцкую аўдыторыю, слухачы ўжо іх ведаюць. Ведаюць як выкладчыкаў, як навукоўцаў і як самадзейных артыстаў. Таму яшчэ з большым інтарэсам слухаюць іх лекцыі, выказваюць большую актыўнасць на семінарах, практычных занятках, з асаблівай павагай адносяцца да аўтарытэту ўдзельнікаў ансамблю “Чырвоны гваздзік”, бо прыгожа выкананая народная, другая папулярная песня заўсёды пакідае след у душы слухача.

Павінна адзначыць, што ўсе ўдзельнікі ансамблю разнабакова таленавітыя людзі. Напрыклад, Георгій Захаравіч Захараў не толькі хораша спяваў, але таксама хораша і вершы пісаў. Адзін з іх “Сябрам” ён прысвяціў нашаму калектыву.

Вядома, што для фарміравання свядомасці маладога спецыяліста важна не толькі колькасць прафесіянальных ведаў, якія дае выкладчык, але і тое, як гэта робіцца. Фактар асобы выкладчыка іграе важную, калі не вырашающую ролю ў фарміраванні будучага спецыяліста. Чым вышэй культура выкладчыка, чым вышэй яго навуковы, грамадскі аўтарытэт, тым больш моцна яго ўздзеянне на слухачоў. У гэтым сэнсе мы ніколі не сумняваліся, што пазіцыя ансамблю “Чырвоны гваздзік” — правільная і няўхісная.

Разуменне таго, што ў наш нялёгка час песня не толькі ўпрыгожвае жыццё, але і дае магчымасць узвышацца над штодзённымі праблемамі, дапамагае спевакам трымацца, не старэць. Вось чаму нашы мужчыны выглядаюць зграбнымі, падцягнутымі, значна маладзейшымі за свой узрост. Менавіта таму сёння лічаць за гонар прыходзіць у свой калектыў, спяваць у ім былыя ўдзельнікі ансамблю, якія ўжо не працуюць у эканамічным універсітэце.

Кожны тыдзень я сустракаюся з прыгожымі, цікавымі, адукаванымі прафесіяналамі БДЭУ — прафесарамі і дацэнтамі, супрацоўнікамі другіх аддзелаў, і заўсёды заўважаю новыя і новыя рысы характару, новыя здольнасці, новыя прафесійныя дасягненні. Іх прафесійны рост, ў першую чаргу, робіць гонар і мне як кіраўніку ансамблю, а яшчэ большы гонар нашай установе, бо прафесійнае майстэрства выкладчыка складаецца не толькі з выкладання той ці іншай дысцыпліны ў студэнцкіх аўдыторыях, але і з другіх кампанентаў нашага штодзённага жыцця. Тут я маю на ўвазе і агульна-грамадскую дзейнасць, і адносіны да яе выканання.

Амаль усе выкладчыкі ансамблю былі сведкамі альбо ўдзельнікамі Вялікай Айчыннай вайны, тых далёкіх вогненых гадоў, пра якія складзена вельмі многа прыгожых песен. Менавіта па гэтай прычыне ў нашым рэпертуары ёсць песні на патрыятычную тэму, гучаць яны ў нашым выкананні прафесійна, што пацверджана рознымі ўзнагародамі, дыпламамі на конкурсах і фестывалях.

Гэта “Песня пра Брэсцкую крэпасць” У. Алоўнікава на словы Л. Ашаніна, “Баллада о русских мальчишках” кампазітара А. Новікава на словы Л. Ашаніна, якія карыстаюцца вялікай папулярнасцю ў нашым выкананні. Мы выконваем іх з асаблівым задавальненнем і, безумоўна, гэтым выходзім у моладзі жаданне самім спяваць у хоры, ансамблі альбо аднаму, а галоўнае — любіць спеваць.

Гэтыя песні-паэмы па зместу і па інтанацыі мелодый захапляюць усіх, хто прысутнічае на выступленні ансамблю “Чырвоны гваздзік”, які выконвае іх прафесійна і не раўнадушна. Справа ў іх ідзе пра гісторыю краіны, гісторыю, якую ніхто і ніколі не павінен і не зможа перакрэсліць, якой бы яна ні была.

Такога зместу песен многа у нашым рэпертуары. Усе яны карыстаюцца поспехам. Людзі старэйшага пакалення, да і моладзь, ведаюць іх і падпяваюць нам.

На наш погляд, мы выконваем задачы не толькі прапагандыста народнай, патрыятычнай, лірычнай, жартоўнай песні, якімі багаты беларускі народ, яго фальклёр. Мы лічым, што эфектыўнае вырашэнне пытанняў ідэйнага і эстэтычнага выхавання студэнтаў і моладзі ўвогуле справа грамадская, а калі для гэтага ёсць талент і неабходныя ўмовы, дык патрэбна іх сістэматычна развіваць, удасканалваць і выступленнямі ансамблю ўзбагачаць духоўную культуру чалавека.

І нарэшце, каб закончыць размову пра жыццёвую актыўную пазіцыю выкладчыкаў — удзельнікаў Народнага мужчынскага вакальнага ансамблю прафесараў і дацэнтаў БДЭУ “Чырвоны гваздзік” хачу падкрэсліць наступнае.

Той выкладчык, які ні чым не цікавіцца, акрамя як фармальным выкананнем сваіх абавязкаў, гэта значыць штодзённа прыходзіць на службу, не спазняецца, але і не затрымліваецца пасля праведзеных заняткаў, таксама абрастае штампамі, не можа ўдасканалвацца, павышаць творчы рост і дастойна перадаваць свае веды студэнтам. І, наадварот, той, хто займаецца многабаковай дзейнасцю, актыўна ўдзельнічае ў навукова-даследчай, навукова-метадычнай, грамадскай рабоце, значна больш цікава праводзіць заняткі ў студэнцкіх групах, бо, дзякуючы сваім багатым ведам, вопыту, робіць лекцыю больш творчай, рознабаковай, жывой.

Галоўная фігура навучальнага працэсу вуза — выкладчык. І, безумоўна, ад яго эрудыцыі, педагогічнага майстэрства залежыць якасць ведаў студэнта, будучага спецыяліста.

Мы жывем у такі час, калі кожны чалавек павінен дасканална, на высокім узроўні выконваць свае абавязкі, быць прыкладам у жыцці і дзейнасці, карацей кажучы, — прыкладам выканання грамадскіх даручэнняў, паводзін ва ўстанове і па за ёй. Адным словам, прафесія выкладчыка, тым больш у вну, абавязвае чалавека быць прыкладам высокай культуры, творчых адносін да працы. У гэтым плане, нам здаецца, жыццёвая пазіцыя выкладчыкаў — удзельнікаў мужчынскага вакальнага ансамблю “Чырвоны гваздзік” з’яўляецца менавіта такой адзінкай універсітэта.